

TÁC ĐỘNG CỦA VIỆC GIA NHẬP TỔ CHỨC THƯƠNG MẠI THẾ GIỚI TỚI THU HÚT ĐẦU TƯ TRỰC TIẾP NƯỚC NGOÀI VÀO VIỆT NAM

TH.S. BÙI THUY VÂN-TH.S. NGUYỄN ĐỨC SƠN

Trường Trung học Du lịch kinh tế kỹ thuật tổng hợp Hà Nội

Tổ chức Thương mại Thế giới (WTO) chiếm tới 97% thương mại của thế giới. Là thành viên của WTO các nước sẽ có cơ hội tham gia vào một môi trường thương mại bình đẳng hơn nhưng cũng phải đối mặt với nhiều thách thức không nhỏ khi hàng rào bảo hộ của quốc gia bị dỡ bỏ. Việt Nam đã trở thành thành viên thứ 150 của WTO. Do vậy việc gia nhập này sẽ tác động mạnh đến nền kinh tế của Việt Nam trong đó có hoạt động đầu tư trực tiếp nước ngoài (FDI).

1. Tác động của việc gia nhập WTO đến thu hút FDI của Việt Nam.

1.1 Tác động thuận lợi

Việt Nam trở thành thành viên của WTO sẽ có tác động thuận lợi tới khả năng thu hút FDI:

Về số vốn đầu tư thu hút được. Có thể nói rằng, khi trở thành viên của WTO thì các khung khổ chính sách đầu tư nói riêng và các chính sách khác nói chung sẽ có tính bền vững hơn, bên cạnh đó là một thị trường mở cửa minh bạch. Thêm vào đó, tham gia vào WTO sẽ góp phần làm cho hệ thống chính sách cũng như luật pháp của Việt Nam phù hợp hơn với luật pháp quốc tế. Đây cũng chính là điều mà các nhà đầu tư mong muốn và sẽ tác động làm tăng khả năng thu hút FDI của Việt Nam.

Một thực tế cho thấy, Việt Nam đang trở thành điểm thu hút sự quan tâm của các nhà đầu tư quốc tế. Theo thông tin của Cục Đầu tư nước ngoài- Bộ Kế hoạch và Đầu tư, số vốn FDI thu hút được trong năm 2006 đã đạt được mức kỷ lục là 10 tỷ USD. Có thể nói đây là kết quả của việc gia nhập WTO của Việt Nam. Tất nhiên còn có các yếu tố khác thúc đẩy số vốn FDI tăng như tốc độ tăng trưởng của Việt Nam 6 tháng đầu năm 2006, việc đưa luật đầu tư có hiệu lực từ ngày 1/7/2006 vào thực hiện, nhưng việc Việt Nam sẽ và đã trở thành thành viên của WTO được coi là một động thái chính. Một ví dụ điển hình là Trung Quốc sau khi gia nhập WTO, đầu tư nước ngoài tăng vọt lên trên 50 tỷ USD.

Về đối tác đầu tư. Các đối tác đầu tư vào Việt Nam rất đa dạng song tập trung nhiều nhất là 5 nước ở khu vực Châu Á, trong đó đứng đầu là Nhật Bản và Singapore. Còn các đối tác có tiềm lực mạnh mà Việt Nam và hầu hết các nước đều mong muốn kêu gọi đầu tư là Hoa Kỳ còn đang ở mức khiêm tốn. Tuy nhiên đã có sự thay đổi đáng kể về quyết định của các nhà đầu tư ngay từ khi Việt Nam đang tiến

hành những phiên đàm phán cuối cùng với WTO. Cụ thể là, các đối tác cũ tiếp tục có xu hướng tăng đầu tư FDI vào Việt Nam thực hiện mô hình “Trung Quốc+1 mà Việt Nam là một điểm đến “hội đủ các tố chất”. Đây là điều mà các nhà đầu tư đã khẳng định tại hội nghị các nhà tài trợ cho Việt Nam tháng 7/2006. Chẳng hạn như Nhật Bản sẽ đầu tư vào Việt Nam một loạt các dự án mới của các tập đoàn công nghiệp hàng đầu của mình như Matsushita, Teruno, Canon, Sumitomo. Trong đó, tập đoàn Sumitomo đã trình văn bản xin đầu tư 15 tỷ USD cho quần thể kinh tế tổng hợp tại Vân Phong(Khánh Hoà). Bên cạnh đó là Đài Loan với dự án thép của tập đoàn TaiKun tại Dung Quất. Và đặc biệt là Hoa Kỳ đã trở thành nhà đầu tư lớn nhất vào Việt Nam so với vị trí thứ 11 năm 2004. Ông Adam R SitKiff- Giám đốc điều hành của phòng Thương mại Mỹ tại Việt Nam đã khẳng định “ Các doanh nghiệp Mỹ đang mong chờ các cơ hội có được sau khi Việt Nam gia nhập WTO đó là khả năng tiếp cận thị trường hàng hoá, dịch vụ tăng lên, thuế nhập khẩu hàng hoá nông nghiệp, công nghiệp giảm xuống. Một môi trường kinh tế thuận lợi khuyến khích sự tham gia nhiều hơn của Mỹ vào nền kinh tế Việt Nam”.

Về cơ cấu ngành của FDI theo cam kết với WTO, Việt Nam sẽ mở cửa thị trường trên nhiều lĩnh vực quan trọng mà trước đây chưa khuyến khích các nhà đầu tư nước ngoài vào các ngành ngân hàng, Bảo hiểm, Viễn thông, Năng lượng. Bên cạnh đó là các cam kết cắt giảm thuế nhập khẩu của một loạt các sản phẩm công nghệ thông tin, motor, linh kiện... Kết quả của việc mở cửa thị trường các lĩnh vực trước đây Việt Nam hạn chế kêu gọi đầu tư sẽ có tác dụng mở rộng ngành, lĩnh vực này và thúc đẩy tăng tỷ trọng của các ngành này trong cơ cấu ngành kinh tế của Việt Nam. Cũng lưu ý rằng, các lĩnh vực dịch vụ ở trên được coi là

các dịch vụ chất lượng cao mà Việt Nam đang cần phát triển mạnh mẽ. Tham gia vào WTO cũng là lúc cơ cấu kinh tế ngành của Việt Nam chuyển dịch theo hướng phát triển các ngành có chất lượng bằng việc lựa chọn các dự án phù hợp để nâng cao chất lượng nguồn vốn FDI, khác với trước đây việc tiếp nhận các dự án FDI vào Việt Nam chủ yếu thiên về lượng.

Như vậy, việc gia nhập WTO của Việt Nam sẽ có tác động thúc đẩy thuận lợi để thu hút FDI, tuy nhiên việc là thành viên của WTO cũng sẽ mang lại những thách thức cho Việt Nam và cả hoạt động thu hút FDI.

1.2 Tác động bất lợi

Việt Nam trở thành thành viên của WTO sẽ có tác động bất lợi tới khả năng thu hút FDI:

- *Việt Nam trở thành thành viên của WTO sẽ phải đối mặt với sự cạnh tranh mạnh mẽ trong thu hút FDI với các nước trong khu vực và các nước thành viên WTO.* Nguồn vốn FDI đã và ngày càng có vai trò quan trọng đối với sự tăng trưởng và phát triển kinh tế của một quốc gia. Do vậy, giữa các nước đã và đang diễn ra sự cạnh tranh mạnh mẽ để thu hút ngày càng nhiều lượng vốn FDI vào nước mình. Thêm vào đó, WTO là nơi mà tự do hoá thương mại giữa các nước thành viên do vậy yếu tố dung lượng thị trường của một nước là rộng lớn với sức mua có thể không còn là yếu tố ảnh hưởng đến quyết định của các nhà đầu tư trong đó có các công ty xuyên quốc gia. Lúc này một quốc gia đã tham gia hội nhập dù nhỏ cũng có thể cạnh tranh với các nước thành viên khác để thu hút FDI có thể sẽ tùy thuộc vào một trong những yếu tố quan trọng là mức độ ưu đãi, khuyến khích, độ hấp dẫn đối với các nhà đầu tư. Như vậy các nước sẽ cạnh tranh nhau rất mạnh mẽ để thu hút FDI thông qua việc cạnh tranh các chính sách với những ưu đãi để thu hút các nhà đầu tư.

- *Sự gia nhập WTO sẽ có tác động bất lợi tới thu hút FDI của Việt Nam xuất phát từ những bất cập từ hệ thống luật pháp và chính sách trong nước cần phải tiếp tục có những thay đổi cho phù hợp với các quy định của WTO trong đó có chính sách về đầu tư nước ngoài.* Là một thành viên của WTO thì Việt Nam cần phải có những thay đổi về các chính sách cho phù hợp với các quy định của WTO. Sự thay đổi này không thể diễn ra một sớm một chiều mà là cả một quá trình và cần có thời gian. Điều này tạo tâm lý lo ngại của các nhà đầu tư trong việc ra quyết định đầu tư trong thời gian có sự thay đổi lớn về chính sách. Bên cạnh đó, sự thay đổi chính sách một cách đột ngột của Việt Nam trong vòng hai năm qua cũng đã gây ảnh hưởng không tốt đến tình hình tài chính của các doanh nghiệp có vốn FDI. Thêm vào đó, theo báo cáo toàn cầu 2004-2005 của Diễn đàn kinh tế thế giới (WEF) thì Việt Nam đã bị tụt giảm về thứ hạng cạnh tranh tăng trưởng từ 60 xuống 77/104 nước,

trong đó nguyên nhân chủ yếu của sự tụt giảm là sự yếu kém về mặt công nghệ và cải cách về chính sách mà hai yếu tố này đều có ảnh hưởng đến thu hút FDI. Trong thực tế, Việt Nam đã ban hành nhiều luật mới trong đó có luật Đầu tư nước ngoài nhưng sự thực thi luật còn yếu kém đã gây mất lòng tin của các doanh nghiệp FDI, trong khi đó thông tin về tình hình đầu tư ở Việt Nam được cung cấp từ các doanh nghiệp được gọi là tiên phong vào thị trường Việt Nam này lại là nguồn thông tin quan trọng cho các nhà đầu tư mới ra quyết định đầu tư.

- *Việt Nam gia nhập WTO sẽ đặt các doanh nghiệp trong nước trong đó có doanh nghiệp có vốn FDI trước sự cạnh tranh mạnh mẽ từ bên ngoài.* Khi tham gia vào WTO thì Việt Nam không còn được sử dụng các biện pháp để bảo hộ cho các doanh nghiệp trong nước hoặc trong quá trình đàm phán WTO thì việc kéo dài thời gian bảo hộ là rất ngắn. Do vậy, các doanh nghiệp phải đối mặt sự cạnh tranh gay gắt từ các doanh nghiệp nước ngoài và có thể bị phá sản nếu không có những thay đổi nhanh chóng về công nghệ, chiến lược sản xuất kinh doanh cho phù hợp với tình hình mới. Điều này có thể sẽ trở thành yếu tố cản trở các doanh nghiệp tiến hành đầu tư mới và tái sản xuất mở rộng vì lo có sự rủi ro lớn. Vì vậy, các doanh nghiệp rất cần phải thực hiện các giải pháp hữu hiệu để tồn tại và phát triển được trong điều kiện Việt Nam đã chính thức là thành viên của WTO.

2. Một số kiến nghị

Để tham gia vào WTO thực sự trở thành yếu tố thuận lợi cho thu hút FDI vào Việt Nam và yếu tố có ý nghĩa quyết định tới việc tận dụng tốt cơ hội mới để thu hút FDI trong thời gian tới thì Việt Nam cần phải lưu ý một số vấn đề chung như sau:

- Thực hiện cải cách bên trong cả về phía Nhà nước và doanh nghiệp. Việc tham gia vào tổ chức WTO đưa lại những thuận lợi và cũng nhiều thách thức trong đó Chính phủ ta đã xác định thách thức mang lại không chỉ đối với tầm các doanh nghiệp mà còn là sự cạnh tranh giữa các nhà nước với nhau trong việc đưa ra các chính sách ở tầm vĩ mô. Thêm vào đó là những bất cập về mặt chính sách còn đang tồn tại. Vì vậy, việc Nhà nước ta cần phải tiếp tục có sự cải cách tích cực là hết sức cần thiết. Còn về phía các doanh nghiệp để tồn tại được thì không thể không thực hiện những thay đổi cho phù hợp với tình hình mới vì họ là đối tượng trực tiếp chịu ảnh hưởng từ việc gia nhập WTO của Việt Nam.

- Cần tiếp tục cải thiện nhanh chóng môi trường đầu tư. Môi trường đầu tư vẫn là yếu tố hết sức quan trọng ảnh hưởng lớn đến thu hút FDI. Môi trường đầu tư của Việt Nam vẫn còn nhiều bất cập mặc dù có sự cải thiện đáng kể. Điều này đã gây tâm lý thiếu sự tin tưởng để ra

quyết định đầu tư của các nhà đầu tư nước ngoài. Chính vì vậy, trong thời gian tới Việt Nam cần phải tiếp tục cải thiện môi trường đầu tư một cách nhanh chóng hơn nữa.

- Tích cực sửa đổi nhanh chóng các quy định không phù hợp với WTO. Như phần trên đã đề cập, là thành viên của WTO tức là các chính sách cũng phải phù hợp với WTO, những điều trái với quy định của WTO đều phải được sửa đổi, tuy nhiên quá trình này cần phải tiến hành một cách nhanh chóng để tạo ra sự ổn định về mặt chính sách đưa lại tác động tích cực cho hoạt động kinh tế nói chung và thu hút FDI nói riêng.

Bên cạnh việc lưu ý một số vấn đề chung ở trên, Chính phủ và doanh nghiệp cũng cần lưu ý những vấn đề cụ thể như sau:

- *Đối với Chính phủ:*

+ Nghiên cứu, dự báo các tác động của việc gia nhập WTO đối với hoạt động thu hút FDI để có những đối sách cụ thể nhằm hạn chế các tác động tiêu cực đồng thời tận dụng một cách có hiệu quả tác động thuận lợi để tăng cường thu hút FDI

+ Tăng cường hoạt động quản lý các doanh nghiệp FDI, xác định mức độ can thiệp vào các doanh nghiệp đặc biệt là trong lĩnh vực dịch vụ chất lượng cao để không làm ngăn cản sự phát triển của khu vực này đồng thời vẫn có thể kiểm soát tránh rủi ro cho nền kinh tế.

+ Cần có định hướng cụ thể để thu hút và lựa chọn các dự án FDI vào những ngành, những lĩnh vực quan trọng để nâng cao chất lượng nguồn vốn FDI.

+ Cần đặt việc thu hút FDI vào vị trí trọng

tâm của chiến lược Công nghiệp hoá- Hiện đại hoá trong bối cảnh hội nhập và hướng FDI vào khai thác lợi thế so sánh của đất nước.

- *Đối với doanh nghiệp:*

Các doanh nghiệp FDI và các doanh nghiệp khác đã và đang hoạt động trong nước sẽ là các đối tượng chịu tác động trực tiếp của việc gia nhập WTO của Việt Nam. Do vậy, trong thời gian tới cần lưu ý một số vấn đề sau:

+ Các doanh nghiệp cần nghiên cứu, xem xét, cập nhật về các thông tin hội nhập WTO của Việt Nam đặc biệt là các cam kết về thương mại và đầu tư có liên quan đến hoạt động sản xuất kinh doanh của mình.

+ Chuẩn bị các chiến lược sản xuất, kinh doanh phù hợp với từng giai đoạn của lộ trình thực hiện các cam kết với WTO của Việt Nam.

+ Tiến hành liên doanh, liên kết với các doanh nghiệp khác đặc biệt là các doanh nghiệp có tiềm lực mạnh về tài chính, công nghệ, kinh nghiệm thương trường

Tài liệu tham khảo

1. PGS.TS Nguyễn Như Bình, Những vấn đề cơ bản về thể chế hội nhập kinh tế quốc tế, NXB Tư pháp

2. <http://www.mpi.gov.vn/>: Việt Lâm, *Năng lực cạnh tranh bị tụt giảm, Việt Nam khó thu hút FDI*

3. <http://www.mofa.gov.vn/>: PGS. TSKH Trần Nguyễn Tuyên, *Hội nhập kinh tế quốc tế của Việt Nam*

4. <http://www.mofa.gov.vn/>: bài: *Hoa Kỳ trở thành nhà đầu tư nước ngoài lớn nhất tại Việt Nam.*

5. <http://www.hoinhap.com.vn/> : bài *Ba "cái được" khi gia nhập WTO,*